گزارش «جوان» از قدیمی‌ترین موزه جنگ کشور در گفت‌وگو با مدیر مرکز فرهنگی دفاع مقدس خرمشهر

خرمشهر موزه‌ای به وسعت یک شهر

صغری خیل فرهنگ

موزه دفاع مقدس خرمشهر در سمت چپ رودخانه کارون و در بلوار امام خمینی (ره) این شهر واقع شده است. قدیمی‌ترین موزه جنگ کشور که یادآور تاریخ چندین ساله جهاد و مبارزه مردانی است که برای حفظ اسلام، کشور و ناموس‌شان از همه تعلقات گذشتند و به شهر خون و قیام خونین شهر آمدند. بحق گفته‌اند که همه خرمشهر خود موزه است. میان کوچه‌های این شهر که قدم می‌زنی با چشمانت رد خون و تیر و ترکش را بر دیوارها و خانه‌های مقاومش می‌بینی و صدای هل من معین مردان زنان در محاصره خرمشهر را می‌شنوی. امروز اما خرمشهر دور از نگاه مسئولانه دولتمردان همچنان ایستاده و صلابتش مثال‌زدنی است. آنچه در پی می‌آید گزارشی است از تنها موزه جنگ خرمشهر به روایت سرهنگ ثامر چنعانی مدیریت مرکز فرهنگی دفاع مقدس خرمشهر.

خود شما در مقطع مقاومت خرمشهر حضور داشتید؟

من سال ۴۶ در خرمشهر متولد شدم. موقع شروع جنگ تنها ۱۳ سال داشتم، لذا همراه خانواده به اهواز رفتم و بعد از دو سال یعنی در ۱۶-۱۵ سالگی وارد جبهه‌های جنگ شدم. در جبهه مدتی عضو گردان ادوات تیپ ۷۲محرم بودم. بعد در تبلیغات سپاه آبادان فعالیت کردم و در سال ۱۳۶۶ عضو رسمی سپاه شدم. امروز هم که افتخار دارم به عنوان مدیریت مرکز فرهنگی دفاع مقدس خرمشهر، خادم شهدا باشم.

از وضعیت جغرافیایی موزه خرمشهر بگویید، گویی این مکان پیش از عملیات الی بیت المقدس مرکز فرماندهی تیپ فلوجه عراق بوده است؟

بله، ساختمان موزه که امروز شاهد آن هستیم یکی از ساختمان‌های قدیمی پالایشگاه آبادان بود که در سال ۱۳۰۹ در زمان رضاه شاه به بهره‌برداری رسید و با عنوان شرکت ژنرال آفیس جهت فروش نفت در ایران به کار خود ادامه داد. این ساختمان در زمان جنگ و محاصره خرمشهر به دست عراقی‌ها افتاد و به مقر تیپ فلوجه عراق تبدیل شد که در ۱۹ ماه محاصره این شهر، مرکز فرماندهی این تیپ بود. اما در سال ۱۳۶۱ و بعد از پیروزی در عملیات الی بیت المقدس به دست رزمندگان اسلام افتاد. این ساختمان بعد از جنگ تحمیلی در سال ۱۳۷۲ به خاطر استحکام و مقاومتش و وقایعی که در آن روزها در این مکان اتفاق افتاده بود، به عنوان موزه معرفی شد. از ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۵ محکم‌کاری و بازآرایی شد. موزه خرمشهر یکی از قدیمی‌ترین موزه‌های جنگ کشور است که آثار واقعی جنگ بدون هیچ تغییر و کاملاً دست نخورده در معرض دید بازدیدکنندگان قرار دارد.

موزه خرمشهر چند بخش دارد؟

موزه جنگ خرمشهر دارای پنج تالار است که تالار اول شامل بحران قبل از شروع جنگ و هجوم اولیه ارتش بعث است. تالار دوم سالنی است که در آن حماسه ۴۵ روزه مقاومت مردم به نمایش گذاشته شده است. در این تالار تصاویر و نشانه‌هایی از خانه‌های مردم، مبارزه مردمی، تخریب خانه‌ها و ایستادگی زنان و جوانان در ۴۵روز مقاومت به نمایش گذاشته شده است. تالار بعدی تالار اشغال خرمشهر است که در آن عکس‌هایی از تخریب شهر و حضور عراقی‌ها در خرمشهر، عکس‌هایی از سرقت اموال مردم توسط عراقی‌ها، تخریب خیابان‌ها و حضورشان در خرمشهر مشاهده می‌شود.

در تالار چهارم بازدیدکنندگان به عملیات الی بیت المقدس و آزادسازی خرمشهر خواهند رسید و با مشاهده نقشه‌های عملیات، با چگونگی شکل گیری این عملیات غرورآفرین آشنا خواهند شد. تالار پنجم این موزه به بازگشت مردم قهرمان خرمشهر به این شهر اشاره دارد. ان شاءالله قرار است تالاری به نام تالار «خرمشهر امروز» را نیز به زودی افتتاح کنیم.

تالار «خرمشهر امروز» چه زمانی افتتاح می‌شود؟

خرمشهر زمانی در دفاع بود و زمانی در پیروزی و بعد هم شاهد بازگشت مردمش. از این رو در این مدت که از جنگ می گذرد تا به امروز اقدامات زیادی در خرمشهر انجام شده و بسیاری از اماکن مجدداً بازسازی شده است. ما برای به تصویر کشیدن این اقدامات این تالار را راه‌اندازی می‌نماییم. به عنوان مثال ما ۳۰ عکس از ۳۰ نقطه خرمشهر را آماده کرده‌ایم، که نشان‌دهنده وضعیتشان زمان جنگ و اوضاع امروز است. به طور مثال بلوار ساحلی در زمان دفاع مقدس و حال حاضر، تصویری از فلکه مقبل زمان دفاع و امروز و همین طور تصاویری از مسجد جامع، گلزار شهدا، ۴۰ متری، خیابان طالقانی، میدان مقاومت، نقطه سفرمرزی شلمچه، حتی پل خرمشهر که ان‌شاالله در ۳ خرداد ماه سال ۱۳۹۶ همزمان با فتح خرمشهر افتتاح خواهد شد. از دیگر اقدامات ما راه‌اندازی اتاق مقاومت است.

یکی از بخش‌های تأثیرگذار موزه خرمشهر، اتاق مقاومت است، این بخش چه ویژگی‌هایی دارد؟

ما اتاق مقاومت را افتتاح کردیم تا همه آنهایی که از آن ۴۵ روز مقاومت خاطره‌ای دارند، در این مکان حضور پیدا کرده و راوی خاطراتشان باشند. این خاطرات ثبت و ضبط و فایل‌بندی می‌شود. غرفه‌ای دیگری هم داریم که در آن به بررسی نقش کودکان و نونهالان می‌پردازد. در این غرفه با برنامه‌هایی که وجود دارد کودکان با روش‌های جدیدی با جنگ و دفاع مقدس و مقاومت آشنا می‌شوند. در مورد نقش خواهران هم از خواهرانی که در روزهای مقاومت و فتح حضور داشتند هم خواسته می‌شود حضور پیدا کرده و مخاطبان را از آن روزها و نقش زنان آگاه نمایند. در ادامه بیان تاریخچه مرکز و خلاصه‌ای از حماسه رزمندگان اسلام در دوران دفاع مقدس و بیان حماسه‌های ایثارگران از سوی راویان از برنامه‌هایی است که به بازدیدکنندگان ارائه می‌شود و همچنین نمایش هفت دقیقه‌ای فیلم مستند آزادسازی خرمشهر و تشریح حماسه مقاومت، اشغال و پیروزی رزمندگان از دیگر برنامه‌های این مرکز برای بازدیدکنندگان است.

در زمینه فعالیت‌های فرهنگی چه دستاوردهایی داشتید؟

ما در زمینه تاریخ شفاهی بسیار فعالیت کردیم و در حال حاضر هم با توجه به افتتاح اتاق مقاومت درصدد جمع‌آوری خاطرات و روایات رزمندگان و بازماندگان آن روزهای حماسه‌ساز هستیم. اما در زمینه تهیه و چاپ آثار مکتوب کتاب‌هایی با عنوان «بدون وضو وارد نشوید»، «شهرم آرام نیست» و کتابی هم در مورد زندگی تا شهادت عبدالرضا موسوی از فرماندهان خرمشهر، در دست چاپ است که ان‌شاءالله در صورت آماده شدن در سوم خرداد رونمایی خواهد شد و در غیر این صورت در هفته دفاع مقدس از آنها رونمایی خواهد شد. شایان ذکر است که دو کتاب هم در زمینه نقش خواهران که بسیار مظلوم واقع شدند در حال چاپ است.

بازدیدکنندگان موزه معمولاً از کدام قشر هستند. رغبت مردم به داشته‌های این موزه چطور است؟

ما میزبان گروه‌های مختلفی از مردم هستیم. از ۱۲ مهر هر سال کاروان دانش‌آموزی برای بازدید به موزه خرمشهر می‌آیند و به طور متوسط روزانه حدود ۱۵۰۰ نفر بازدیدکننده داریم. در ماه‌های بهمن و اسفند بازدیدهای دانشجویی و خانوادگی آغاز می‌شود. این آمار در تعطیلات عید با حضور خانواده‌ها در ۲۵ اسفند ماه تا ۱۵ فروردین ماه حدود ۲۷۰ هزار نفر می‌باشد. سال گذشته ما میزبان ۶ هزار نفر بازدیدکننده از کشورهای مختلف اروپا، امریکا، آلمان، فرانسه، امریکای جنوبی و کشورهای منطقه‌ای و خلیج بودیم.

عکس‌العمل بازدیدکنندگان خارجی چگونه است؟

عکس‌العمل‌شان بسیار جالب و دیدنی است. چند روز پیش از کشور فرانسه بازدیدکننده داشتیم. فردی که همراه کاروانی به موزه آمده بود در کنار تابلوی معروف شهید بهروز مرادی ایستاده بود. تابلویی که روی آن نوشته شده: «به خرمشهر خوش آمدید جمعیت ۳۶ میلیون نفر» ایشان وقتی به فرانسه بازگشت در یکی از اجلاسیه‌ها از خرمشهر و موزه خرمشهر صحبت و بسیار هم از تابلوی شهید بهروز مرادی تعریف کرده بود. بعد از آن اجلاسیه در روزنامه‌های فرانسه از این موضوع صحبت کرده بودند. از شجاعت، تعصب و غیرت مردم خرمشهر زیاد گفته بود. در یکی دیگر از بازدیدها نیز یک گردشگر آلمانی به موزه آمده بود و با دیدن تصاویر و آثار به جا مانده از جنگ گفت نمی‌دانم چرا کشورم در زمان جنگ به صدام کمک کرد، قطعاً این کار اشتباه است. ما هرگز نمی‌دانستیم ایران و مردمانش اینگونه هستند. آنقدر از ایران برایمان بد گفته‌اند، اما الان ما چیز دیگری می‌بینیم. در سال ۱۳۹۵ شاعران بازدیدکننده تونسی آمده بودند بعد از بازدید از موزه، شعرهایی را در وصف مردم و شهدا سرودند و گریه کردند و می گفتند که استعمار کار بدی کرد که دو کشور مسلمان را با هم وارد جنگ و دفاع کرد.

روایت جنگ و شرح آثار موجود در تالارهای موزه خرمشهربر عهده راویان است.

تعداد راویان این مرکز حدود ۳۰ نفر هستند که بیشتر دانشجو بوده و علاوه بر خدمت‌رسانی به زائران، روایتگری موزه جنگ را نیز بر عهده دارند. علاوه بر این تابلوهای گرافیکی و آثار حجمی امکان انتقال مفاهیم دفاع مقدس، ادوات به جا مانده از نیروهای بعثی و آثاری از شهدای شاخص و محوری خرمشهر و تصاویر ۴۵ روزه مقاومت و ایستادگی در عملیات آزادسازی خرمشهر نیز در معرض دید قرار گرفته است. در بخشی از موزه مجموعه‌ای از وسایل مورد استفاده رزمندگان، شهدا، نمادهای مناطق جنگی، تندیس‌های ساخته شده از سوی هنرمندان در برابر دیدگان بازدیدکنندگان قرار گرفته است.

آقای چنعانی این گفت‌وگو فرصتی است تا شما به بیان مشکلات مورد نظر در موزه جنگ خرمشهر بپردازید.

ما امیدواریم که موزه خرمشهر از طرف مسئولان تقویت شود. برخی از محتواها قدیمی است و برای نسل امروز باید به روز و باز آرایی شوند. مشکل دیگر ما این است که برخی ویترین‌ها برای سال ۱۳۷۵ است و ما چیزی از عملیات بیت‌المقدس که مهم‌ترین عملیات دفاع مقدس است به شکل ماکت نداریم تا برای نسل امروز ارائه دهیم. موزه خرمشهر باید وسیع‌تر شود، چراکه حق خرمشهر بیشتر از این است. خرمشهر خودش موزه است همه خرمشهر موزه جنگ است و این موزه امروز در حد شهری که اشغال شده و همه کشور برای آزادی‌اش بسیج شده و ایثارگری‌ها، شجاعت‌ها و مظلومیت از خود نشان داده است، نیست. این موزه با این وضع موجود نمی‌تواند غیرت مردم و رزمندگان خرمشهر، حماسه‌ها و مظلویت‌هایشان را به تصویر کشیده و به نمایش بگذارد.

آثار موجود در موزه برخلاف موزه‌های دیگر در کشور کاملاً واقعی و بکر هستند که هر بیننده‌ای را مبهوت و مجذوب خود می کند. در کنار همه اینها برخی از محتواها باید دیجیتالی شود تا بازدیدکنندگان در صورت امکان و تمایل به شکل مجازی از آن بازدید نمایند. امیدوارم این گفت‌وگو بهانه‌ای شود تا مسئولان نگاه ویژه‌ای به موزه، مراکز فرهنگی و حتی معیشت مردم خرمشهر داشته باشند.

گفت‌وگو

گفت‌وگوی «جوان» با سرتیب دوم پاسدار احمد فروزنده در خصوص لحظات پس از فتح خرمشهر

خرمشهر با خون ۱۰ هزار ایرانی آزاد شد

مبینا شانلو

امروز و این ایام برای آنهایی که در فتح خرمشهر حضور داشتند و طعم پیروزی را با جان و دل چشیدند و در محراب مسجدجامع خرمشهر سجده شکر به جای آوردند، شیرین و به یادماندنی است. سر تیپ دوم پاسدار احمد فروزنده یکی از رزمندگان حاضر در فتح خرمشهر است که در گفت‌وگو با ما از لحظات شیرین آزادی خونین‌شهر می گوید.

شما که در حماسه آزادسازی خرمشهر حضور داشتید چه توصیفی برای آن لحظات دارید؟

آن لحظات غرورآفرین هرگز از یاد و خاطره من نمی‌رود، طعم شیرینش همچنان در دهانم مزه مزه می‌شود. ورود رزمندگان به خرمشهر و رسیدنشان به مسجد جامع خرمشهر، لحظات شاد و زیبایی را مقابل چشمانمان ترسیم می‌کرد که فراموش‌شدنی نیست. زمانی که وارد خرمشهر شدم خودمن که بچه خرمشهر هستم برایم وضع موجود باور کردنی نبود. خیابان‌ها را نمی‌شناختم. آن قدر که دشمن مناطق، خانه‌ها و خیابان‌ها را تخریب کرده بود نمی‌توانستم خیابان‌ها را تشخیص بدهم. در حقیقت ۷۰ درصد خرمشهر با حضور صدامیان تخریب شده بود. لودرها و بولدوزرها به جان کوچه پس کوچه‌های خرمشهر افتاده بودند. بعضی‌ها برای اینکه بتوانند میدان دید درست کرده و حالت پدافندی داخل شهر را حفظ کنند، دست به تخریب زده بودند. اما اینها برای ما اهمیت نداشت. فتح و ورودمان به خرمشهر مهم بود. ما توانسته بودیم شهرمان را دوباره پس بگیریم و دشمن را با ذلت از شهرمان فراری بدهیم. همه خوشحال بودند و پیروزی و نصر الهی را به هم تبریک می‌گفتند. سجده شکر می کردیم و نماز شکر به جای آوردیم و خدا را برای این توفیق و لطفش سپاسگزار بودیم. در واقع خرمشهر با خون بیش از ۱۰ هزار نفر از مردم ایران آزاد شد و ان‌شاءالله ما بتوانیم قدردان خون آنها باشیم و راه آنها را ادامه بدهیم.

جا دارد از شهدای الی‌بیت‌المقدس یاد کنیم.

من مسئول اطلاعات عملیات تیپ ۲۲ بدر بودم و قبل از انجام عملیات بیت‌المقدس چندین بار به همراه بچه‌ها برای شناسایی رفتیم. شناسایی‌ها غالباً در نقاطی انجام می گرفت که گاهی دشمن در آن مستقر بود. گاهی این شناسایی‌ها همراه با ۱۵-۱۴ نفر از بچه‌ها انجام می‌شد تا اگر در مسیر شناسایی به تیم یا واحدی از دشمن برخوردیم، بتوانیم با آنها مقابله کرده و به عقب بازگردیم. از این رو در شناسایی عملیات الی‌بیت‌المقدس محدوده عملیات وسیع بود و نمی‌شد با دو الی سه نفر به شناسایی رفت. لذا با ۱۴ نفر از بچه‌ها به شناسایی رفتیم. بعد از شناسایی نیمه‌های شب با قایق از مسیر رودخانه در حال برگشت بودیم که قایق دچار سانحه و از میان باز شد و داخل رودخانه رفت. در این حادثه، عملیات الی‌بیت‌المقدس اولین شهید شناسایی خود را به نام شهید سلمان بهار تقدیم کرد. شاید یکی از دلایلی که جابه‌جایی و تحرک نیروها تا حد امکان با قایق ملغی شد، همین اتفاق بود. بچه‌ها در شب عملیات از روی پل‌هایی که روی رودخانه نصب شده بود به محل مورد نظر منتقل شدند. ما کمترین استفاده را از قایق انجام دادیم تا خدایی نکرده تلفات ندهیم. در کل ما در جریان آزادسازی خرمشهر و اجرای عملیات الی‌بیت‌المقدس بهترین نیروهای خودمان را که از دفاع ۴۵ روزه از خرمشهر باقی مانده بودند، از دست دادیم. در جریان این عملیات فرمانده سپاه خرمشهر سید عبدالرضا موسوی به شهادت رسید. عبدالرضا در این عملیات سمت و مسئولیتی بر عهده نگرفت تا بتواند به راحتی میان همه یگان‌ها و مناطق تردد کرده و موارد را بررسی و برنامه‌ریزی کند. برای همین فرماندهی تیپ ۲۲ بدر را به عبدالله نورانی سپرد. شهید موسوی با برخورد گلوله توپ یا هواپیما به کنارش به شهادت رسید. با شهادتش خسارت بزرگی به سپاه خرمشهر وارد شد. در الی بیت المقدس ۳۵ تا ۴۰ نفر از بچه‌های سپاه خرمشهر به شهادت رسیدند و باقی مجروح شدند. از جمله شهدایی که من در خاطر دارم شهید ابراهیم قاطعی بود. شهادت این بچه‌ها کمر تیپ ۲۲ بدر را شکست.

آقای فروزنده به نظر شما منظور رهبری از اینکه فرمودند: «خرمشهرها در پیش است؛ نه در میدان جنگ نظامی، در میدانی که از جنگ نظامی سخت‌تر است» چیست؟

بله، رهبر ی در مراسم دانش آموختگی دانشجویان دانشگاه امام حسین(ع) فرمودند: جوانان عزیز! آینده برای شماست؛ شمایید که باید این تاریخ را با عزتش نگه دارید، خرمشهرها در پیش است؛ نه در میدان جنگ نظامی، در میدانی که از جنگ نظامی سخت‌تر است؛ البته ویرانی‌های جنگ نظامی را ندارد، بالعکس آبادانی به دنبال دارد اما سختی‌اش بیشتر است.» این بدان معنا است با توجه به شرایط موجود جامعه چه از نظر سیاسی، اقتصادی و فرهنگی دچار مشکلات و چالش‌هایی است. شاید امروز ما جنگ نظامی و سخت نداشته باشیم، اما در جبهه فرهنگی و اقتصادی دچار مسائلی هستیم که میدان نبرد دشواری را برایمان رقم زده است. باید چون فتح خرمشهر و خارج شدن از محاصره دشمنان از محاصره‌ها و موانع و مشکلات دیگر در زمینه فرهنگی، سیاسی و اجتماعی بگذریم و در این زمینه هم فتح‌الفتوح‌هایی را به دست بیاوریم.

جدول

طراح:علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۰۹۷

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱															
۲						■						■			
۳							■				■				
۴		■			■					■					
۵				■					■			■			
۶			■			■							■		
۷	■						■							■	
۸					■			■			■				
۹		■							■						■
۱۰			■							■			■		
۱۱				■			■					■			
۱۲						■					■			■	
۱۳					■				■						
۱۴				■						■					
۱۵															

از راست به چپ

■ ۱- ز نقش پای تو چون مهر خیره گردد چشم/فسانه ای است که... ■ ۲- با دست نشان دادن - دانه خوراکی غنی از پروتئین - اما ■ ۳- فروش اعتباری مدت‌دار - ابریشم ناخالص - همتا ■ ۴- نفس - اسب سرکش - از آلات موسیقی ■ ۵- جمله قرآنی - از نمازهای واجب - صدمتر مربع - پسوند آلودگی ■ ۶- تو و میان چیزی - علم پزشکی - مرکز استان انتاریو و پرجمعیت‌ترین شهر کانادا - طایفه اصیل ایرانی ■ ۷- پسر رستم زال - سازمان مافیایی ژاپن ■ ۸- فیلم ملاقلی‌پور - مخفف خوب - بخار دهان - گیاهی صحرایی شبیه اسفناج که پخته آن خورده می‌شود ■ ۹- رئیس‌جمهور سابق اتازونی - فرهنگ لغت فرانسوی ■ ۱۰- یازده - مولد انرژی برق - ساز مولانا - حرف فاصله ■ ۱۱- درس کشیدنی - علامت مفعول - غلام زرخرید - دمل و جوش‌های ریز بدن ■ ۱۲- بی‌احترامی کردن - رهایی - ترک خفیف استخوان ■ ۱۳- جذاب و گیرا - بخشندگی - از شهرهای یونان ■ ۱۴- درس نخوانده - زن بهرام‌گور - شهر و استانی به همین نام ■ ۱۵- اثری از ارنست همینگوی

از بالا به پایین

■ ۱- لگد کوب - بزرگ‌ترین طایفه در کشور افغانستان ■ ۲- نام پدر زرتشت - بنفش بسیار روشن- جوهر گین ■ ۳- عدد دورقمی - گاز تنفسی - وزارت دارایی قدیم ■ ۴- از شهرهای کهگیلویه و بویراحمد - شادابی و تازگی - درون دهان ■ ۵- در گروه گذاشتن - خودداری کردن - شیپور و بوق شکارچیان - از نت‌ها ■ ۶- آهن - مرکز حکومت سامانیان - محرمانه ■ ۷- زنجیری که به دست و گردن مجرم ببندند - مخترع ماشین بخار - سلاح مخرب - برده فروش ■ ۸- نویسنده کتاب رستاخیز - من و بنده در نامه‌نگاری رسمی ■ ۹- ماه وسط پاییز - مسیر - نام مقامی از دوازده مقام موسیقی - بوی پشم سوخته ■ ۱۰- ریسمان - گوش به زنگ - اسب یدک ■ ۱۱- حرف انتخاب - روشنی - زشت - حسرت خوردن ■ ۱۲- بانگ نهیب - قطعی برای کتاب - از سنگ‌های زینتی ■ ۱۳- بزرگ‌ترین اقتصاد اروپا - پدر - سید شهیدان اهل قلم ■ ۱۴- علامت - فترت - بین زانو و مچ پا ■ ۱۵- فن‌سالار - خبرگزاری افغانستان

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه‌در‌سه فقط یک بار به کار روند.

		۵				۹		۲
		۱		۶		۵		۸
				۳				
۱		۷			۵			
۹			۱				۵	
			۷		۸		۶	
	۵				۲			
						۲	۷	۶
	۴		۸					

۶	۷	۵	۴	۸	۱	۹	۳	۲
۳	۹	۱	۲	۶	۷	۵	۴	۸
۴	۸	۲	۵	۳	۹	۶	۱	۷
۱	۳	۷	۶	۴	۵	۸	۲	۹
۹	۶	۸	۱	۲	۳	۷	۵	۴
۵	۲	۴	۷	۹	۸	۳	۶	۱
۷	۵	۶	۹	۱	۲	۴	۸	۳
۸	۱	۹	۳	۵	۴	۲	۷	۶
۲	۴	۳	۸	۷	۶	۱	۹	۵

جدول کلمات متقاطع

پاسخ جدول شماره ۵۰۹۶

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ت	ن	ا	س	ا	ن	■	ا	ر	س	ن	و	ن	گ	ر
۲	ن	ا	و	ی	■	ا	و	ی	ز	■	ک	ی	م	ی	ا
۳	ا	ت	ل	ل	و	■	ک	ل	ر	ا	■	س	ا	ر	ی
۴	ز	و	ر	■	ر	ز	■	ا	و	ی	س	■	ی	ا	ز
۵	ع	ر	■	ع	ز	ی	م	ت	■	ک	ف	ا	ش	■	ن
۶	ب	■	م	ن	ش	ا	ت	■	ک	ی	ا	ن	■	د	ی
۷	ق	ز	ا	ق	■	د	و	ب	ل	و	ر	■	ا	ا	■
۸	ا	ی	و	ا	ن	■	ا	ت	ن	■	ت	ن	د	ی	س
۹	■	و	ا	■	م	س	ت	ه	چ	ن	■	م	ه	ی	ا
۱۰	ا	ر	■	م	ک	ر	ر	■	ا	ق	و	ا	م	■	ل
۱۱	ن	■	ر	و	ی	ا	■	ف	ر	ی	ا	د	■	ک	ا
۱۲	ب	ن	و	■	ن	د	ا	ر	■	ب	ن	■	چ	م	ر
۱۳	س	و	ا	ر	■	ق	ی	م	ه	■	ت	س	ن	ی	م
۱۴	ا	و	ر	ی	ن	■	ز	ا	ه	ر	■	ت	و	ن	ل
۱۵	ط	ل	و	ع	ک	ر	د	ن	■	ه	م	ر	ا	ه	ی